ЦЕНТРАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

НАУКОЮ ПЕРЕМОЖЕМО!

THE CENTRAL RESEARCH INSTITUTE OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	*Третій (освітньо-науковой)*
Галузь знань	*К Безпека та оборона*
Спеціальність	*К5 Військове управління (за видами збройних сил)*
Освітньо-наукова програма	*Військове управління (за видами збройних сил)*
Статус дисципліни	*Обов'язкова компонента освітньо-наукової програми*
Форма навчання	*Очна (денна), заочна*
Рік підготовки, семестр	*1 рік, 1 та 2 семестри*
Обсяг дисципліни	*3 кредити ЄКТС/90 год* для ДФН - (Л – 20 год, СЗ – 36 год, Е – 4 год., СР – 30 год) для ЗФН - (Л – 20 год, СЗ – 36 год, Е – 4 год., СР – 30 год)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Екзамен*
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	*доктор філософських наук, професор* ***Алла Олександрівна Ярошенко, yaroshenkonpu@gmail.com***

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Філософія і методологія науки" є закономірності та тенденції розвитку наукового пізнання, логіка взаємодії науки і філософії в історично змінному соціокультурному контексті, а також сучасні проблеми наукового осягнення дійсності.

Метою викладання навчальної дисципліни "Філософія і методологія науки" є ознайомлення аспірантів з сучасними проблемами наукового осягнення дійсності на основі осмислення закономірностей і тенденцій розвитку наукового пізнання та логіки взаємодії науки і філософії в історично змінному соціокультурному контексті.

Відповідно до освітньо-наукової програми (далі – ОНП) після вивчення

навчальної дисципліни здобувач має набути наступних загальних **компетентностей**:

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

здатність розв'язувати комплексні проблеми військового управління на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають продемонструвати основи **програмних результатів навчання**:

мати передові концептуальні та методологічні знання, дослідницькі навички в сфері військового управління (за видами збройних сил), інших військових формувань і правоохоронних органів і на межі предметних галузей знань, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напряму військового управління, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;

ідентифікувати наукові та практичні проблеми у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів, глибоко розуміти загальні принципи воєнної науки, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях та у викладацькій практиці.

2. Місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньо-науковою програмою

Навчальна дисципліна викладається в 1-му та 2-му семестрах 1-го курсу навчання третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та не залежить від інших навчальних дисциплін в структурно-логічній схемі ОНП. Основою вивчення навчальної дисципліни є базові знання, які здобувачі набувають у навчальних закладах вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня.

У структурно-логічний схемі ОНП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти навчальна дисципліна "Філософія і методологія науки" входить до переліку основних дисциплін, спрямованих на поглиблення професійних знань та складовою набуття **спеціальних компетентностей**:

здатність здійснювати науково- педагогічну та/або наукову діяльність у вищій освіті у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів.

Ця навчальна дисципліна є складовою формування **інтегральної компетентності** щодо здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів, застосовувати методологію наукової діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Загальні засади та історична еволюція науки.

Заняття 1. Наука як феномен культури, соціальний інститут та специфічна форма пізнання.

Заняття 2. Історична динаміка науки та еволюція її парадигм.

Змістовний модуль 2. Епістемологія та методологія наукового пізнання.

Заняття 1. Епістемологія та структура наукового пізнання.

Заняття 2. Методологія та методи наукового пізнання.

Заняття 3. Наука як складка складних самоорганізованих систем (Синергетика).

Змістовний модуль 3. Постнекласична методологія і системний аналіз складних систем

Заняття 1. Філософсько-методологічні засади безпекознавства та управлінської практики.

Заняття 2. Методологія системного аналізу складних організаційно-технічних систем.

Змістовний модуль 4. Технологічні революції, етика науки та управління знаннями.

Заняття 1. Наукові революції та зміна техногенних парадигм.

Заняття 2. Етика науки та соціальна відповідальність дослідника.

Заняття 3. Інноваційна методологія та управління знаннями у секторі безпеки.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, самостійної роботи тощо використовується основні та допоміжні джерела. Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни, опрацьовується самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів.

Основні джерела

Булатов М. О. Філософія. Наука. Культура: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2021. 248 с.

Васильєв Ю. А. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 312 с.

Головаха Є. І., Паніна Н. В. Методологія та методи соціальних і наукових досліджень. Харків: Фоліо, 2021. 280 с.

Добронравова І. С. Філософія і методологія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Видавничо-поліграфічнийцентр «Київський університет», 2008. – 223 с. – Режим доступу: http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-sidor.pdf

Левківський М. В., Зубов О. С. Філософія і методологія науки: підручник для аспірантів та ад'юнктів. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 350 с.

Лук’янець В. С., Кремень О. В. Методологічні засади сучасного наукового пізнання. Київ: Знання України, 2021. 264 с.

Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 236 с.

Цимбалюк В. І., Оніщенко М. І. Методологія та організація наукових досліджень у сфері безпеки і оборони: підручник. Київ: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2022. 340 с.

Шинкарук В. М. Наукове знання і сучасна епістемологія. Київ: Наукова думка, 2021. 290 с.

Штанько В. І. Філософія і методія науки: підручник для аспірантів всіх спеціальностей / В. І. Штанько. – Харків : ХНУРЕ, 2017. – 180 с. – Режим доступу: https://openarchive.nure.ua/items/8dbc1f7e-6c9b-42ec-b23c-0e07d18a969c

Філософія і методологія науки : курс лекцій / каф. соц. і гуманітар. дисциплін Нац. ун-ту цив. захисту України. – Харків, 2012. – 150 с. – Режим доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2097/SGD__Filosofiya_i_metodologiya_nauki_Posobie.pdf

Допоміжні джерела

Андрущенко В. П. Сучасна наука як соціальний інститут та чинник трансформації суспільства. Вища освіта України. 2022. № 3. С. 5–14.

Гайденко П. П. Еволюція поняття науки: від класичної до постнекласичної раціональності. Філософська думка. 2021. № 2. С. 45–60.

Кун Т. Структура наукових революцій / пер. з англ. Київ: Портал, 2021. 232 с.

Лакатос І. Фальсифікація та методологія науково-дослідних програм / пер. з англ. Київ: Дух і Літера, 2020. 256 с.

Поппер К. Логіка наукового відкриття / пер. з англ. Київ: Видавництво Жупанського, 2021. 412 с.

Слюсарев В. В., Яковлєв М. В. Системний аналіз у військових дослідженнях: методологія та практика. Наука і оборона. 2023. № 1. С. 22–30.

Фейєрабенд П. Проти методу: навмисний нарис анархістської теорії пізнання / пер. з англ. Київ: Акта, 2020. 322 с.

Яцків Я. С. Наука, псевдонаука та етика дослідника в умовах сучасних інформаційних викликів. Вісник НАН України. 2022. № 8. С. 31–40.

Інтернет-ресурси

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Офіційний сайт. URL: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 01.09.2026).

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Офіційний вебсайт. URL: https://naqa.gov.ua (дата звернення: 01.09.2026).

Міністерство освіти і науки України. Офіційний вебсайт. URL: https://mon.gov.ua (дата звернення: 01.09.2026).

Наукова періодика України (платформа Open Academic Journals Ukraine). URL: http://journals.uran.ua (дата звернення: 01.09.2026).

Google Академія (Google Scholar) — пошукова система академічної літератури. URL: https://scholar.google.com.ua (дата звернення: 01.09.2026).

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Обсяг дисципліни і розподіл у годинах за формами організації освітньо-наукового процесу та видами навчальних занять

Вид навчальних занять	Кількість *годин / кредитів*	Розподіл за формами здобуття освіти, *годин*			
		Денна форма		Заочна форма	
		Аудиторні заняття	Самостійна робота	Аудиторні заняття	Самостійна робота
Лекційні	34 / 1,2	20	14	20	14
Семінарські	52 / 1,7	36	16	36	16
Екзамен	4 / 0,1	4	0	4	0
Разом	90/ 3	60	30	60	30

5.2.Змістовний план вивчення навчальної дисципліни

№ з/п	Види навчальних занять, індивідуальні завдання та їх номери, контрольні заходи	Всього годин	Денна		Заочна		Номери семестрів, назва змістовного модуля (розділу), тем занять, навчальні питання.
			Аудиторних годин	Самостійна робота	Аудиторних годин	Самостійна робота	
1	2	3	4	5	6	7	8
Модуль 1			**Семестр 1**				
Змістовний модуль 1 Загальні засади та історична еволюція науки							
1	Лекція 1/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1. Наука як феномен культури, соціальний інститут та специфічна форма пізнання.** Предмет і завдання дисципліни «Філософія і методологія науки». Особливості наукового пізнання у порівнянні з міфом, релігією, мистецтвом та повсякденним досвідом. **Самостійна робота.** Опрацювання рекомендованої літератури з філософії науки.
2	Лекція 1/2	4	2	2	2	2	**Заняття 2. Історична динаміка науки та еволюція її парадигм.** Концепції наукового знання від античності до постнекласичної науки. Зміна типів раціональності: класична, некласична, постнекласична наука. **Самостійна робота.** Самостійне вивчення етапів наукових революцій за

1	2	3	4	5	6	7	8
							концепцією Т. Куна.
3	Семінарське заняття 1/3	2	2	0	2	0	**Заняття 3.** Наукове знання / не-наука: межі демаркації та критерії науковості в епістемології.
4	Семінарське заняття 1/4	4	2	2	2	2	**Заняття 4.** Емпіричний рівень наукового пізнання: спостереження, експеримент та проблема теоретичної навантаженості фактів. **Самостійна робота.** Підготовка аналітичної довідки/реферату щодо критеріїв демаркації наукового знання від псевдонауки.
5	Семінарське заняття 1/5	2	2	0	2	0	**Заняття 5.** Проблема індукції та фальсифікації: порівняльний аналіз методології К. Поппера та Т. Куна.
6	Семінарське заняття 1/6	4	2	2	2	2	**Заняття 6.** Дослідницькі програми І. Лакатоса та епістемологічний анархізм П. Фейєрабенда. **Самостійна робота.** Складання порівняльної таблиці методологічних концепцій (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос).
Всього за тему 1		**20**	**12**	**8**	**12**	**8**	
Змістовний модуль 2. Епістемологія та методологія наукового пізнання							
7	Лекція 2/1	2	2	0	2	0	**Заняття 1. Епістемологія та структура наукового пізнання.** Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження. Форми та методи організації наукового знання (факт, проблема, гіпотеза, теорія, концепція).
8	Лекція 2/2	4	2	2	2	2	**Заняття 2. Методологія та методи наукового пізнання.** Загальнонаукові методи емпіричного і теоретичного рівнів, а також спеціальні методи. Системний підхід, моделювання, кібернетичний та синергетичний підходи в сучасній науці. **Самостійна робота.** Детальне опрацювання загальнонаукових методів емпіричного і теоретичного рівнів.
9	Лекція 2/3	4	2	2	2	2	**Заняття 3. Наука як складка складних самоорганізованих систем (Синергетика).** Нелінійність, біфуркації, атрактори. Вплив постнекласичної парадигми на розуміння складних систем та процесів управління ними. **Самостійна робота.** Вивчення базових понять синергетики (нелінійність, біфуркації, атрактори, дисипативні структури).
9	Семінарське заняття 2/4	4	2	2	2	2	**Заняття 4.** Теоретичний рівень пізнання: роль ідеалізації, абстракції та гіпотеко-дедуктивного методу. **Самостійна робота.** Формування глосарія основних епістемологічних понять і категорій.
10	Семінарське заняття 2/5	4	2	2	2	2	**Заняття 5.** Проблема істини в науці: класична концепція, кохерентна теорія, прагматизм та

1	2	3	4	5	6	7	8
							конвенціоналізм. **Самостійна робота.** Добірка та критичний аналіз прикладів емпіричних фактів і наукових гіпотез.
11	Семінарське заняття 2/6	2	2	0	2	0	**Заняття 6.** Моделювання як універсальний метод пізнання складних технічних і соціальних систем.
12	Семінарське заняття 2/7	4	2	2	2	2	**Заняття 7.** Класична, некласична та постнекласична раціональність у сучасній науковій теорії та практиці. **Самостійна робота.** Розробка схеми-класифікації методологічного інструментарію сучасного дослідження.
13	Семінарське заняття 2/8	2	2	0	2	0	**Заняття 8.** Синергетичний підхід до аналізу соціально-політичних та управлінських процесів: нелінійність і біфуркації.
14	Семінарське заняття 2/9	2	2	0	2	0	**Заняття 9.** Управління ризиками та прийняття рішень на основі принципів самоорганізації систем.
Всього за тему 2		**28**	**18**	**10**	**18**	**10**	
Всього за семестр		**48**	**30**	**18**	**30**	**18**	
Модуль 3				**Семестр 2**			
Змістовний модуль 3. Постнекласична методологія і системний аналіз складних систем							
15	Лекція 3/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1. Філософсько-методологічні засади безпекознавства та управлінської практики.** Специфіка наукового пізнання у сфері національної і суспільної безпеки. Об'єкт, предмет, категорії та закони прикладних безпекових дисциплін. **Самостійна робота.** Робота з нормативно-правовими та доктринальними джерелами у сфері національної безпеки.
16	Лекція 3/2	2	2	0	2	0	**Заняття 2. Методологія системного аналізу складних організаційно-технічних систем**. Системний підхід до дослідження ерозії ризиків, складного обладнання та інфраструктурних структур. Моделювання динамічних процесів і кризових ситуацій.
17	Семінарське заняття 3/3	2	2	0	2	0	**Заняття 3.** Безпекознавство як специфічна галузь сучасного наукового пізнання: історія становлення та статус.
18	Семінарське заняття 3/4	2	2	0	2	0	**Заняття 4.** Об'єкт, предмет, категорії та базові закони прикладних безпекових і управлінських дисциплін.
19	Семінарське заняття 3/5	4	2	2	2	2	**Заняття 5.** Системний аналіз в управлінні: декомпозиція, синтез та оптимізація складних структур. **Самостійна робота.** Підготовка практичних кейсів системного аналізу складних систем.
20	Семінарське	4	2	2	2	2	**Заняття 6.** Моделювання динамічних процесів,

1	2	3	4	5	6	7	8
	заняття 3/6						кризових ситуацій та оцінка ефективності систем. **Самостійна робота.** Проєктування базової структурно-функціональної схеми досліджуваного об'єкта.
Всього за тему 3		**18**	**12**	**6**	**12**	**6**	
Змістовний модуль 4. Технологічні революції, етика науки та управління знаннями							
22	Лекція 4/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1. Наукові революції та зміна техногенних парадигм.** Вплив науково-технічного прогресу на трансформацію суспільства і сферу безпеки. Технологічні революції та концепції сучасного стратегічного планування й інфраструктурного розвитку. **Самостійна робота.** Огляд концепцій технологічних укладів та хвиль інновацій (еволюція RMA та парадигм управління).
23	Лекція 4/2	4	2	2	2	2	**Заняття 2. Етика науки та соціальна відповідальність дослідника.** Моральні виміри наукового пошуку, створення та впровадження новітніх технологій подвійного призначення. Проблема безпеки даних, етичні стандарти та державна таємниця. **Самостійна робота.** Вивчення етичних кодексів науковців та аналіз проблеми «подвійного призначення» технологій.
24	Лекція 4/3	2	2	0	2	0	**Заняття 3. Інноваційна методологія та управління знаннями у секторі безпеки.** Трансформація наукового знання у практичні управлінські рішення. Стратегічне прогнозування, критичне мислення та методологічні засади підготовки дисертаційних досліджень.
25	Семінарське заняття 4/4	2	2	0	2	0	**Заняття 4.** Науково-технічний прогрес та його вплив на трансформацію характеру сучасного суспільства і конфліктів.
27	Семінарське заняття 4/5	2	2	0	2	0	**Заняття 5.** Етика наукового дослідника: міждержавні стандарти, державна таємниця та свобода пошуку.
28	Семінарське заняття 4/6	4	2	2	2	2	**Заняття 6.** Методологічні засади написання дисертаційного дослідження: структура, актуальність, апробація **Самостійна робота.** Підготовка розгорнутого плану-обґрунтування власних дисертаційних досліджень та оформлення бібліографії.
29	Семінарське заняття 4/7	2	2	0	2	0	**Заняття 7.** Критичне мислення фахівця як основа протидії когнітивним спотворенням та дезінформації.
Всього за тему 4		**24**	**12**	**6**	**12**	**6**	
Всього за семестр		**26**	**26**	**12**	**26**	**12**	
Екзамен		**4**	**4**	**0**	**4**	**0**	
Разом		**90**	**60**	**30**	**60**	**30**	

Політика та контроль

6.1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Здобувачам рекомендується дотримуватись правил відвідування занять, поведінки на них та підготовки до них.

6.2. Правила відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, здобувачам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для підготовки доповідей на семінарські заняття. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

6.3 Правила поведінки на заняттях

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни “Методологія і методи наукових досліджень” здобувачі:

на лекціях:

уважно слухають лектора та за потреби записують важливу інформацію, задають лектору уточнюючі запитання для отримання додаткової детальної інформації. Під час лекції допускається діалог між здобувачем і викладачем у формі питань і відповідей;

на семінарських заняттях:

роблять доповіді, висловлять власну думку з семінарських питань, беруть участь у дискусіях з проблемних питань курсу. Робота здобувача на семінарських заняттях передбачає: виголошення усних доповідей з певних питань семінару; доповнення доповідачів; участь у дискусіях; надання відповідей на запитання, які були поставлені викладачем.

Під час семінарських занять:

здобувачу дозволяється користуватися власними письмовим нотатками й конспектами. При цьому варто намагатися доповідати, доповнювати, висловлювати думку в усній формі, а не зачитувати текст з аркуша паперу;

викладач критично аналізує виголошені доповіді, коментує допущені помилки, відповідає на питання, пояснює складні або дискусійні питання, модерує дискусію під час обговорення семінарських питань.

Під час пошуку інформації в мережі Інтернет рекомендується дотримуватися базових правил інформаційної гігієни, використовувати надійні й перевірені джерела інформації та критично ставитися до сумнівних джерел інформації.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, планшетів, телефонів для реалізації навчальних цілей.

6.4. Політика крайніх термінів та перескладань

Опрацьовування пропущеного лекційного матеріалу відбувається шляхом посиленої підготовки до семінарських занять. Пропущені семінарські заняття можна відпрацювати на консультаціях шляхом відповідей на питання пропущених семінарів. Для перескладання пропущених заходів здобувачу потрібно звернутися до викладача, який організує перескладання та відпрацювання у визначений ним термін.

Здобувач, який виконав відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

6.5. Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Кодексі академічної доброчесності Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України. Детальніше: https://crsi.mil.gov.ua.

7. Форми поточного і підсумкового контролю та засоби діагностики результатів навчання

Форми поточного контролю: семінарські заняття.

Форми підсумкового контролю: екзамен у кінці кожного семестру.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань

Рівень навчальних досягнень	100 бальна шкала	Критерії оцінювання досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
Відмінний	90 – 100	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачі, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв’язання поставлених перед ним завдань
Дуже добре	80 – 89	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує	за зразком самостійно виконує завдання, передбачені програмою; має стійкі навички

Рівень навчальних досягнень	100 бальна шкала	Критерії оцінювання досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практик	виконання завдання
Добре	65 – 79	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно	50 – 64	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладач
Незадовільно	1 – 49	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Ад'юнкт у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст виконуваних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Ад'юнкт достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст виконуваних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Ад'юнкт відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, правильно формулює основні положення. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бали	Ад'юнкт не достатньо володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст виконуваних завдань.
1 бал	Ад'юнкт не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Ад'юнкт не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту поставлених завдань.

8.3. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Як підсумковий контроль вивчення навчальної дисципліни передбачається екзамен у кінці кожного семестру, який оцінка за який виставляється на основі всіх виконаних здобувачем видів робіт за критеріями, зазначеними у п. 8 цього Силабусі навчальної дисципліни.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Керівник курсу (викладачі) можуть вносити уточнення до змісту модулів та системи оцінювання відповідно до власних методичних напрацювань.

Силабус навчальної дисципліни:

Розроблено: провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу розвитку інформаційних технологій науково-дослідного управління інформаційно-аналітичного забезпечення наукової і науково-технічної діяльності науково-дослідного центру воєнно-наукової інформації Центрального науково-дослідного інституту ЗС України, *доктор філософських наук, професор* ***Алла Олександрівна Ярошенко.***

Схвалено: на засіданні Секції №9 Наукової ради 3 центру (Протокол №12 від 10.09.2026 р.)